

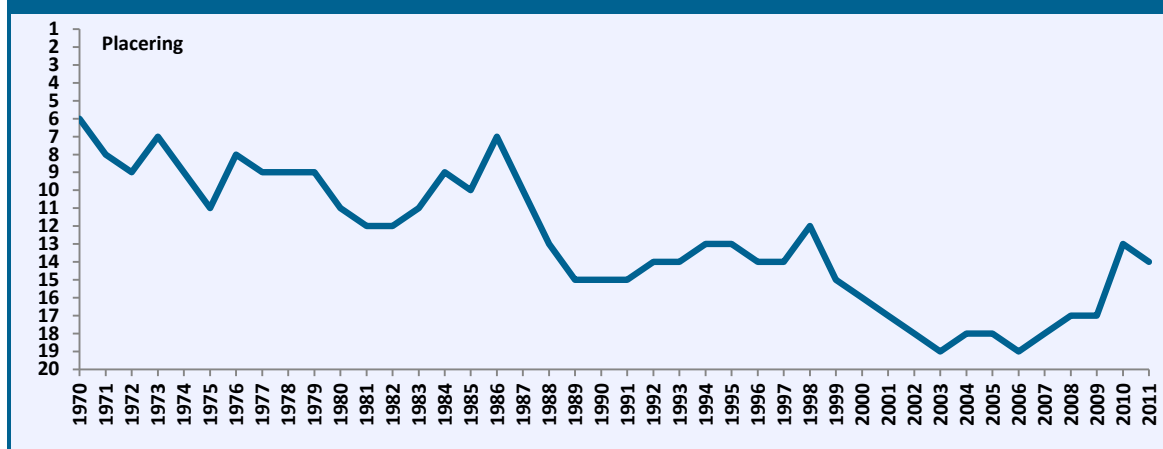
DET PRIVATE FORBRUG PR. INDBYGGER LIGGER NR. 14 I OECD – EN NEDGANG FRA EN 6. PLADS I 1970

Det private forbrug pr. indbygger i Danmark er det 14. højeste blandt 34 OECD-lande i 2011. Danmark ligger lavere end gennemsnittet i OECD og i Euro-land. Går man tilbage til 1970, lå det private forbrug i Danmark nr. 6 blandt de pågældende lande og højere end OECD-gennemsnittet. Det er ikke de nye OECD-lande (Chile, Estland, Israel, Mexico, Polen, Slovakiet, Slovenien, Sydkorea, Tjekkiet og Ungarn), der har fået et større privat forbrug end Danmark, men derimod gamle OECD-lande som f.eks. Storbritannien, Tyskland, Italien, Belgien og Østrig. Ser man på det offentlige forbrug som andel af BNP, ligger Danmark nr. 1 blandt 34 OECD-lande. Når det private forbrug pr. indbygger er faldet så markant, hænger det bl.a. sammen med, at danske politikere har opprioriteret offentligt forbrug på bekostning af privat forbrug. Det offentlige forbrugs andel af BNP er siden 1970 øget med 8,1 pct. point (fra 20,3 til 28,4 pct. af BNP), mens det private forbrug er reduceret med 8,4 pct. point (fra 57,2 til 48,8 pct. af BNP). Stigningen i det offentlige forbrug er bl.a. finansieret gennem en forhøjelse af skattetrykket på 9,6 pct. af BNP siden 1970.

Det private forbrug pr. indbygger er i 2011 lavere end gennemsnittet i både OECD og EURO-land. Rangeres de 34 OECD-lande, kommer Danmark ind på en 14. plads, jf. figur 1 og tabel med rangering i bilag. I opgørelsen er der taget højde for prisniveauet i de enkelte lande (dvs. det private forbrug er opgjort i købekraftskorrigerede værdier). Det danske prisniveau er relativt højt i forhold til andre lande, hvilket betyder, at vi kan købe færre varer pr. tjent krone (efter indkomstskat). Prisniveauet er højt dels på grund af et højt afgiftstryk og dels pga. af et mindre konkurrencepres. I 1970 lå danskernes private forbrug nr. 6 blandt de pågældende lande og højere end OECD-gennemsnittet. I 2011 er det faldet til en 14. plads og er lavere end gennemsnittet for OECD og Euro-land. Mens det private forbrugs relative niveau (i forhold til de øvrige OECD-lande) er faldet, har det relative velstandsniveau (målt som placeringen på BNP pr. indbygger) været mere konstant, jf. figur 4. Danmark lå nr. 7 i 1970 og nr. 10 i 2011.

Faldet i det private forbrugs niveau i forhold til andre lande er så meget desto mere påfaldende, fordi de nye medlemmer af OECD er relativt fattige lande (bl.a. Chile, Estland, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn). Derimod er vi blevet overhalet af traditionelle OECD-lande som Storbritannien, Tyskland, Italien, Belgien, Østrig, Canada, Finland, Japan og Norge.

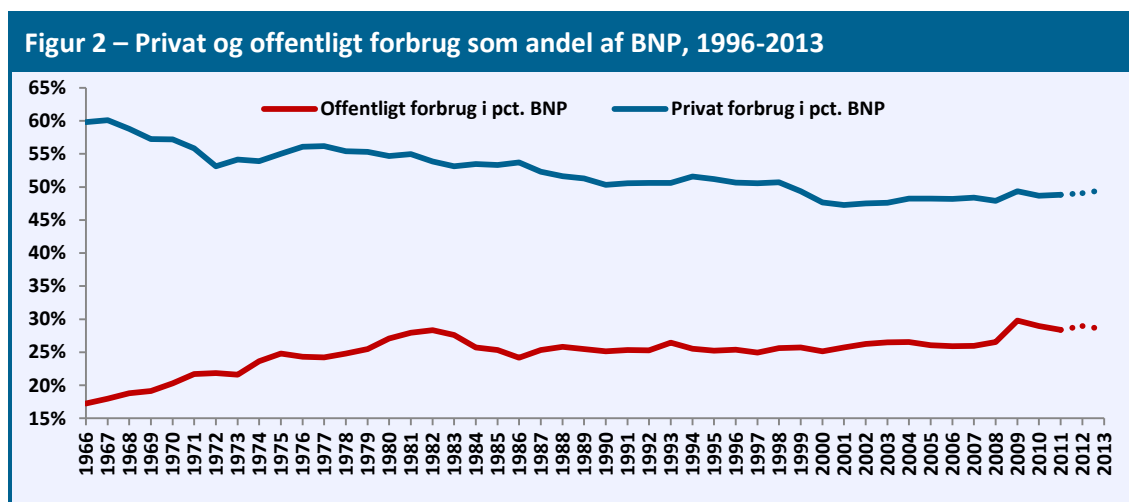
Figur 1 - Danmarks placering på privat forbrug pr. capita, blandt OECD-landene, 1970-2011

Kilde: OECD.Stat

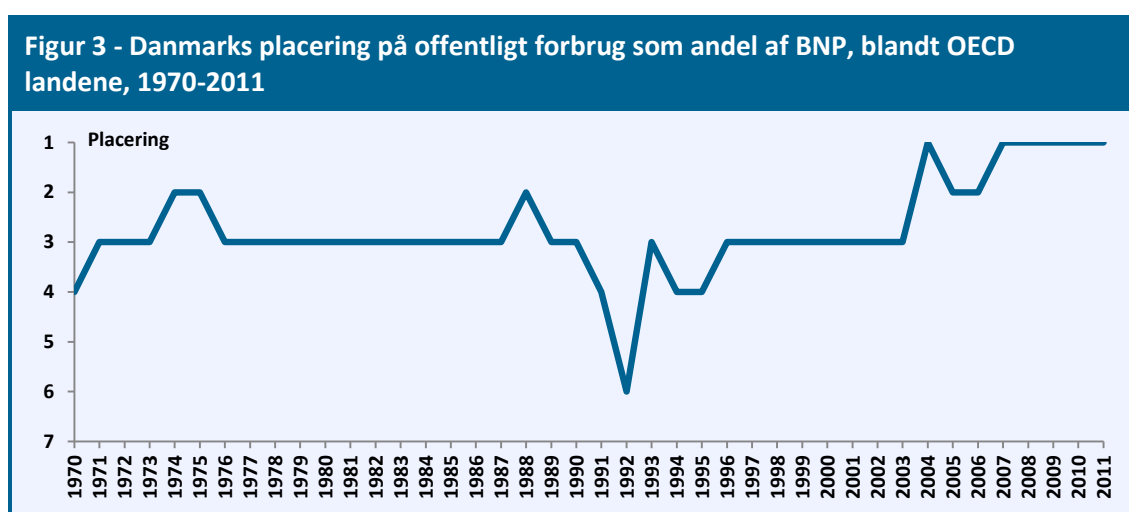
Anm.: Det skal bemærkes, at rangeringen går på de nuværende OECD-lande, så langt der er tal tilbage for dem. Det gælder bl.a. Australien og New Zealand, som først kom med i 1971 hhv. 1973. Hvis Australien og New Zealand ikke blev medtaget i rangeringen, ville Danmark i 1970 have ligget på en 4. plads.

Nedgangen i placeringen på privat forbrug pr. indbygger siden 1970 hænger sammen med, at det offentlige forbrug i perioden er steget markant. På bare lidt længere sigt vil højere offentligt forbrug alt andet lige - via højere skatter - nødvendigvis fortrænge privat forbrug. Det offentlige forbrugs andel af BNP er siden 1970 øget med 8,1 pct. point (fra 20,3 til 28,4 pct. af BNP), mens det private forbrug er reduceret med 8,4 pct. point (fra 57,2 til 48,8 pct. af BNP), i perioden jf. figur 2.

Kilde: Danmarks Statistik (NAT01), Økonomisk Redegørelse - august 2012 samt egne beregninger

Der bemærkes også, at den private opsparing er søgt fremmet af skattereformerne i de sidste 25 år (jf. den betydelige reduktion i skatteværdien af rentefradraget). Den store udvidelse i det offentlige forbrug er finansieret ved en stigning i skattetrykket, der er steget med knap 10 pct. af BNP (9,6 pct. af BNP). Der er hovedsageligt tale om en forhøjelse i indkomstskattetrykket (9,3 pct. af BNP). I perioden er der kommet ca. 450.000 flere offentligt ansatte, mens antallet af privat ansatte er faldet med 125.000 personer. Udvidelsen af den offentlige beskæftigelse har i høj grad fundet sted i kommuner og amter/regioner. Det er derfor kommune- og amtsskatten fra 1970 til 2002 blev fordoblet fra 15,6 pct. til 32,6 pct. Det bemærkes, at det offentlige forbrugs andel af BNP i perioden er vokset fra at være det 4. højeste i OECD i 1970 til i dag at være det højeste, jf. figur 3.

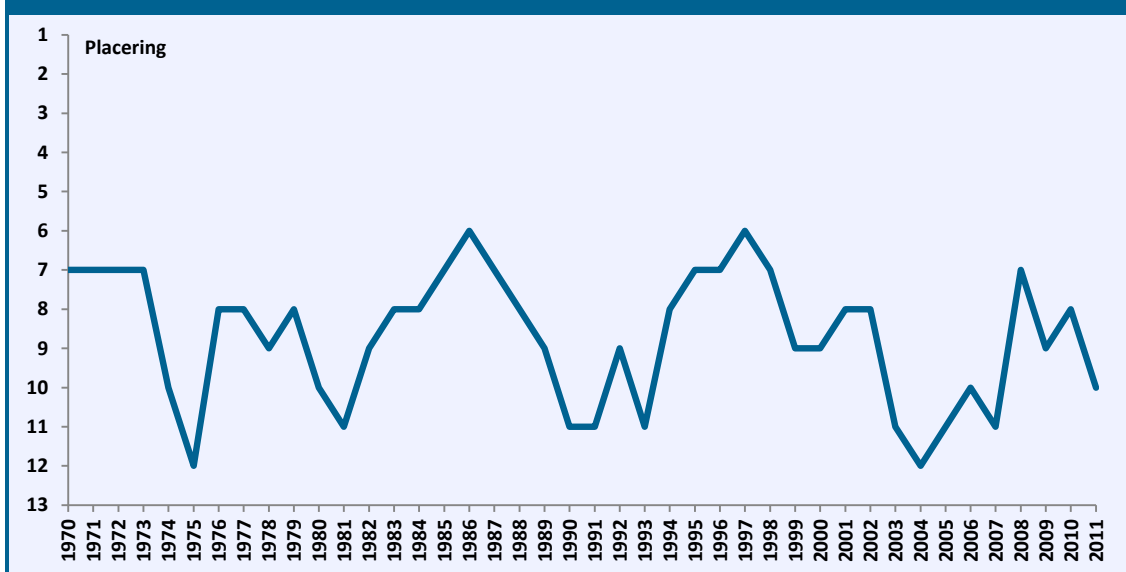

Kilde: OECD.Stat samt egne beregninger

Anm.: Det skal bemærkes, at rangeringen går på de nuværende OECD-lande, så langt der er tal tilbage for dem. Bl.a. er Israel medtaget i rangeringen, selv om landet først blev medlem af OECD i 2010. Hvis Israel ikke blev medtaget i rangeringen, ville Danmark i 1970 have ligget på en 3. plads.

Der er således tale om en politisk prioritering, hvor politikerne har prioriteret øget offentligt forbrug på bekostning af privat forbrug. Undertiden ved at foretage et klart tilvalg af mere offentlig sektor og højere skatter. Men også ofte ved, at den offentlige sektor blot voksede meget mere end planlagt. Først i de allerseneste år er denne tendens - indtil videre - brudt. Spørgsmålet er, om det giver reel velfærd at lade den offentlige sektor vokse yderligere på bekostning af privat forbrug. Danske og udenlandske undersøgelser finder, at private virksomheder i konkurrence er op til 30 pct. mere effektive til at producere end offentlige monopoler^[1]. Det indikerer, at der kan være en velfærdsgevinst ved at konvertere offentligt forbrug til privat forbrug (ved at reducere det offentlige forbrug og bruge budgetforbedringen på skattelettelser til borgerne, der bruger pengene). Fordi man må forvente, at produktion af privat forbrug i gennemsnit sker mere effektivt end offentligt forbrug. Økonomisk teori tilsiger endvidere, at marginalnyttens af at tilføje ekstra midler til en aktivitet falder med stigende ressourceindsættelse. Eftersom Danmark på en række velfærdsområder er blandt de lande, der har de højeste udgifter, er det forventeligt, at tilførsel af ekstra ressourcer kan have en beskedent effekt. Det understøttes af en række empiriske undersøgelser. CEPOS har således påvist, at kommuner, der bruger flere penge per skolebarn, ikke opnår bedre resultater af undervisningen end kommuner, der bruger færre ressourcer - også selvom der tages højde for forskelle i elevernes sociale baggrund^[2]. CEPOS har desuden udarbejdet en undersøgelse, der finder, at der ikke kan dokumenteres en sammenhæng mellem ændringen i ressourceindsættelsen til kommuner og opfattelsen af kvaliteten af servicen hos borgerne^[3]. Disse forhold taler for, at danskerne kunne få mere velfærd for pengene, hvis man reducerede det offentlige forbrug og brugte pengene på lavere skatter og afgifter.

Figur 4 - Danmarks placering på BNP pr. indbygger, blandt OECD-landene, 1970-2011

Kilde: OECD.Stat

Anm.: Det skal bemærkes, at rangeringen går på de nuværende OECD-lande, så langt der er tal tilbage for dem. Det gælder bl.a. Australien, som først kom med i 1971. Hvis Australien ikke blev medtaget i rangeringen, ville Danmark i 1970 have ligget på en 6. plads.

^[1] Ifølge Christoffersen og Paldam (2007), "Public versus private production and economies of scale", Public Choice, udgør den gennemsnitlige effektivitetsgevinst i videnskabelige studier næsten 30 pct. ved privat produktion på konkurrencemarkeder sammenlignet med offentlige monopoler. De henviser til surveys om empiriske studier i bl.a. Borchering, Pommerehne and Schneider (1982): "Comparing the efficiency of private and public production: The evidence from five countries.", Zeitschrift für Nationalökonomie" samt Domberger and Jensen (1997): "Contracting out by the public sector; theory, evidence, prospects", Oxford review of economic policy og Vickers and Yarow (1988): "Privatization. An economic analysis.", Cambridge, MA: MIT Press. Christoffersen og Paldam (2007) finder i deres studie, at gevinsten ved privat rengøring i forhold til kommunal rengøring udgør ca. 30 pct.

^[2] Christoffersen og Bo Larsen (2010): Kommunernes udgifter til folkeskole – hvad får borgerne for pengene, når de betaler mere?, CEPOS Arbejdspapir nr. 9

^[3] Christoffersen, Henrik (2009): Perceived municipal cuts and the welfare coalition, CEPOS Arbejdspapir nr. 5

**Privat forbrug pr. indbygger,
 købekraftskorrigeret, OECD, 1970**

	<i>US dollars</i>
1 Schweiz	3.723
2 USA	3.107
3 New Zealand*	2.551
4 Luxembourg	2.509
5 Australien*	2.409
6 Danmark	2.403
7 Canada	2.367
8 Sverige	2.325
9 Island	2.179
10 Tyskland	2.147
11 Holland	2.131
12 Storbritannien	2.102
13 Østrig	2.068
14 Belgien	1.970
15 Italien	1.963
16 Frankrig	1.963
17 Grækenland	1.886
18 Finland	1.737
19 Spanien	1.682
20 Norge	1.618
21 Irland	1.593
22 Japan	1.510
23 Portugal	1.253
24 Mexico*	1.232
25 Tyrkiet	868
26 Sydkorea*	449
OECD - total	1.994

Kilde: OECD.Stat

Anm.: Alle beløb er i US dollars, løbende priser, løbende PPP. *: Disse lande var ikke medlemmer af OECD i 1970.

**Privat forbrug pr. indbygger,
 købekraftskorrigeret, OECD, 2011**

	<i>US dollars</i>
1 USA	33.448
2 Schweiz	28.371
3 Luxembourg	26.374
4 Norge	24.464
5 Australien	22.552
6 Canada	22.527
7 Østrig	22.332
8 Tyskland	22.036
9 Storbritannien	21.973
10 Japan	20.104
11 Italien	20.062
12 Belgien	20.030
13 Finland	19.949
14 Danmark	19.769
15 Irland	19.620
16 Frankrig	19.534
17 Sverige	19.183
18 Grækenland	19.009
19 Holland	18.914
20 Spanien	18.469
21 Island	18.000
22 New Zealand	17.516
23 Portugal	16.261
24 Israel	15.970
25 Slovenien	15.897
26 Sydkorea	15.567
27 Slovakiet	13.565
28 Tjekkiet	13.202
29 Polen	12.762
30 Tyrkiet	12.430
31 Ungarn	11.022
32 Estland	10.891
33 Chile	10.420
34 Mexico	10.313
Euro-området	20.314
OECD - total	21.641

Kilde: OECD.Stat

Anm.: Alle beløb er i US dollars, løbende priser, løbende PPP.

Offentligt forbrug i pct. af BNP, OECD, 1970	
	<i>Pct. af BNP</i>
1 Israel*	37,8%
2 Sverige	21,8%
3 Canada	20,6%
4 Danmark	20,3%
5 Holland	19,4%
6 USA	18,3%
7 Storbritannien	18,2%
8 Frankrig	17,3%
9 Irland	16,8%
10 Belgien	16,7%
11 Tyskland	16,4%
12 Norge	16,4%
13 New Zealand*	15,7%
14 Italien	15,4%
15 Østrig	14,8%
16 Finland	14,8%
17 Australien*	13,9%
18 Island	13,8%
19 Portugal	12,1%
20 Grækenland	11,6%
21 Luxembourg	10,8%
22 Japan	10,7%
23 Sydkorea*	10,1%
24 Spanien	10,1%
25 Schweiz	8,1%
26 Tyrkiet	7,4%
27 Mexico*	6,2%

Kilde: OECD.Stat samt egne beregninger

Anm.: *: Disse lande var ikke medlemmer af OECD i 1970.

Offentligt forbrug i pct. af BNP, OECD, 2011	
	<i>Pct. af BNP</i>
1 Danmark	28,4%
2 Holland	27,9%
3 Sverige	26,4%
4 Island	25,3%
5 Frankrig	24,5%
6 Belgien	24,4%
7 Finland	24,3%
8 Israel	24,2%
9 Storbritannien	22,4%
10 Norge	21,5%
11 Canada	21,4%
12 Spanien	20,9%
13 Slovenien	20,8%
14 Ungarn	20,8%
15 Japan	20,7%
16 Tjekkiet	20,6%
17 Italien	20,5%
18 Portugal	20,1%
19 New Zealand	19,9%
20 Estland	19,5%
21 Tyskland	19,3%
22 Østrig	18,8%
23 Irland	18,4%
24 Polen	18,0%
25 Slovakiet	18,0%
26 Grækenland	17,4%
27 Australien	17,3%
28 USA	17,3%
29 Luxembourg	16,4%
30 Sydkorea	15,4%
31 Tyrkiet	13,9%
32 Chile	11,8%
33 Mexico	11,3%
34 Schweiz	11,1%
Euro-området	21,6%

Kilde: OECD.Stat samt egne beregninger

BNP pr. indbygger, købekraftskorrigeret, OECD, 1970		
		<i>US dollars</i>
1	Schweiz	6.488
2	Luxembourg	5.509
3	USA	4.997
4	Sverige	4.588
5	Australien*	4.494
6	Canada	4.285
7	Danmark	4.222
8	New Zealand*	4.044
9	Holland	4.019
10	Belgien	3.840
11	Tyskland	3.812
12	Østrig	3.795
13	Island	3.697
14	Frankrig	3.585
15	Storbritannien	3.562
16	Italien	3.390
17	Finland	3.275
18	Norge	3.253
19	Japan	3.156
20	Grækenland	2.889
21	Spanien	2.688
22	Irland	2.323
23	Portugal	1.925
24	Mexico*	1.736
25	Tyrkiet	1.241
26	Sydkorea*	612
	OECD - total	3.422

Kilde: OECD.Stat

Anm.: Alle beløb er i US dollars, løbende priser, løbende PPP. *: Disse lande var ikke medlemmer af OECD i 1970.

BNP pr. indbygger, købekraftskorrigeret, OECD, 2011		
		<i>US dollars</i>
1	Luxembourg	89.164
2	Norge	61.870
3	Schweiz	51.224
4	USA	48.043
5	Holland	42.838
6	Irland	42.189
7	Østrig	42.132
8	Australien	41.993
9	Sverige	41.467
10	Danmark	41.136
11	Canada	40.489
12	Tyskland	39.518
13	Belgien	38.872
14	Finland	37.642
15	Island	35.999
16	Storbritannien	35.642
17	Frankrig	35.133
18	Japan	34.031
19	Italien	32.927
20	Spanien	32.197
21	Sydkorea	30.254
22	New Zealand	30.199
23	Israel	27.968
24	Slovenien	27.811
25	Tjekkiet	26.389
26	Grækenland	26.113
27	Portugal	25.336
28	Slovakiet	24.035
29	Estland	21.909
30	Ungarn	21.403
31	Polen	21.119
32	Tyrkiet	17.468
33	Chile	17.312
34	Mexico	15.980
	Euro-området	35.394
	OECD - total	35.060

Kilde: OECD.Stat

Anm.: Alle beløb er i US dollars, løbende priser, løbende PPP.